मालपोत (मिन्हा) ऐन, २०१९

लालमोहर र प्रकाशन मिति

२०१९।५।१५

संशोधन गर्ने ऐन

१. नेपाल ऐनहरु संशोधन गर्ने, खारेज गर्ने र पुनः व्यवस्थित गरी चालू राख्ने ऐन, २०१९ — २०१९।१२।३०

२. अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ — २०४७।८।२७

२०१९ सालको ऐन नं. १७

मालपोत मिन्हासम्बन्धी व्यवस्थाको निमित्त बनेको ऐन

प्रस्तावना : ▲सर्वसाधारण जनताको सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्न सुखा जर्ता वापत मालपोत मिन्हा दिने अधिकार र कार्यविधिको व्यवस्था गर्नु वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट ▲नेपालको संविधानको धारा ९३ अनुसार यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ** :

(१) यो ऐनको नाम "मालपोत (मिन्हा) ऐन, २०१९" रहेको छ ।

(२) यो ऐन मध्येश तराई क्षेत्रभर लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "मालपोत" भन्नाले जग्गाका मोहीले नेपाल सरकारमा बुझाउनु पर्ने ठेकिएबमोजिमको नगदी वा जिन्सी वा दुवै किसिमको मालपोत सम्झनु पर्छ र यो शब्दले विर्ता उन्मूलन ऐन, २०१६ बमोजिम रैकर गरिएका जग्गाका मोहीले नेपाल सरकारमा बुझाउनु पर्ने भूमि करलाई समेत जनाउँछ ।

(ख) "माल अड्डा" भन्नाले स्थानीय माल अड्डा सम्झनु पर्छ र यो शब्दले स्थानीय मेनेजरी र गुठी अड्डाहरुलाई समेत जनाउँछ ।

▲ नेपाल ऐनहरु संशोधन गर्ने, खारेज गर्ने र पुनः व्यवस्थित गरी चालू राख्ने ऐन, २०१९ द्वारा संशोधित ।
▲ नेपाल ऐनहरु संशोधन गर्ने, खारेज गर्ने र पुनः व्यवस्थित गरी चालू राख्ने ऐन, २०१९ द्वारा संशोधित ।

३. **मालपोत मिन्हा दिने अधिकार** : सुखा जर्ता परी कुनै साल कुनै जग्गाको उब्जनी बिलकूल नभएमा वा कम भएमा, त्यस्तो जग्गामा लाग्ने मालपोत देहाय बमोजिमको दरले नेपाल सरकारको मालपोत विभागले मिन्हा गर्ने निकासा दिन सक्नेछ :-

आठ आनासम्म जर्ता गएमा - केही पनि मिन्हा नदिने ।

दश आनासम्म जर्ता गएमा - मालपोतको प्रति रुपैयाँमा रु. ।२० बीस पैसा मिन्हा दिने ।

बाह्र आनासम्म जर्ता गएमा - मालपोतको प्रति रुपैयाँमा रु. ।३० तीस पैसा मिन्हा दिने ।

चौध आनासम्म जर्ता गएमा -मालपोतको प्रति रुपैयाँमा रु.।४० चालीस पैसा मिन्हा दिने।

चौध आना भन्दा बढी जर्ता गएमा - मालपोतको प्रति रुपैयाँमा रु. ।५० पचास पैसा मिन्हा दिने ।

तर ठेक्का हुण्डा मनखपमा बन्दोबस्त भएकोमा मालपोत मिन्हा दिइने छैन ।

४. **रेकर्ड राख्ने र त्यसको प्रतिवेदन पठाउने कर्तव्य** :

(१) प्रत्येक माल अड्डाका हाकिमले आफनो ईलाकमा पूरा फसल तयार हुने किसिमबाट समय समय वर्षात भयो भएन जानकारीको निमित्त प्रत्येक साल वर्षात शुरु आषाढ मैन्हादेखि आश्विन मैन्हासम्म प्रत्येक हप्तामा भएको वर्षातको नाप लिई त्यसको रेकर्ड र सुखा जर्ता परेको भए त्यसको रेकर्ड आफना अड्डामा राख्नु पर्छ र हप्ता हप्ताको वर्षातको नाप र सुखा जर्ता परेको भए सो समेत खुलाई त्यसको प्रतिवेदन *प्रमुख जिल्ला अधिकारी कहाँ र नेपाल सरकारको मालपोत विभागमा पठाउनु पर्छ ।

(२) प्रत्येक *प्रमुख जिल्ला अधिकारीले आफना इलाकाका जग्गा जग्गामा समय समयमा वर्षात भएको नभएको र सुखा जर्ता परेको नपरेको र राम्रो खेती लगाउने काम हुन पाएको नपाएको बुझ्दै गरी उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय माल अड्डाका हाकिमको प्रतिवेदन समेतको विचार गरी पैनबाट पटनी हुन नसकेका कुनै इलाकामा सुखा जर्ता परी मिन्हा दिनुपर्ने देखिन आए स्थानीय माल अड्डाका हाकिमको राय पनि बुझी प्रत्येक साल आश्विन १५ गते सम्ममा नेपाल सरकारको मालपोत विभागमा प्रतिवेदन पठाउने गर्नुपर्छ ।

---

* अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
* अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।

(३) ⁕प्रमुख जिल्ला अधिकारीको प्रतिवेदन दाखिल भएपछि त्यस विषय आइरहेको अरु जाहेरी तथा प्रतिवेदनहरु समेतको विचार गरी नेपाल सरकारको मालपोत विभागले आश्विनसम्ममा आवश्यक देखिएको निकासा पठाई दिनुपर्छ ।

५. **फसलको परिमाण कायम गर्ने** : प्रत्येक ३।३ वर्षमा ⁕प्रमुख जिल्ला अधिकारीले आफनो इलाकाभित्रका माल अड्डाको इलाकाभित्र पर्ने मुख्य फसलको एउटा लगत तयार गर्न आफू र स्थानीय माल अड्डाका हाकिमहरु र स्थानीय जिमिदार पटुवारीहरु समेत बसी छलफल गरी प्रत्येक किसिमको जग्गाको औसत उब्जनीको परिमाण ठहर गरी १।१ प्रति प्रत्येक स्थानीय माल अड्डामा र नेपाल सरकारको मालपोत विभागमा पठाई दिनुपर्छ ।

६. **सुखा जर्ता जाँचको सूचना दिने** : नेपाल सरकारको मालपोत विभागबाट सुखा जर्ता जाँच गराउने निकासा भैसकेपछि ⁕प्रमुख जिल्ला अधिकारीले सो कुराको सूचना सम्बन्धित क्षेत्रका व्यक्तिहरुलाई दिनुपर्छ ।

७. **सुखा जर्ताको विवरण दाखिल गर्ने** : सुखा जर्ता जाँच हुने सूचना पाएपछि सम्बन्धित जग्गाको मोहीले कार्तिक १५ गतेसम्ममा सो जग्गाको नम्बर क्षेत्रफल किसिम खुलाई विवरण जिमिदारी कचहरीमा वा स्थानीय माल अड्डामा दाखिल गर्नुपर्छ र सो म्यादसम्म आएको फारामहरु जति सबै जम्मा गरी कार्तिक २० गतेसम्ममा जिमिदार पटुवारीले स्थानीय माल अड्डामा दाखिल गर्नुपर्छ ।

८. **सुखा जर्ता जाँच गराउने र त्यसको प्रतिवेदन पठाउने** :

(१) दफा ७ बमोजिम विवरणहरु दाखिल भएपछि दाखिल भएका विवरणहरुको विचारबाट जे जति डोर कायम गर्न मनासिव पर्छ सो समेत खुलाई माल अड्डाले ⁕प्रमुख जिल्ला अधिकारी कहाँ प्रतिवेदन गरी प्रत्येक डोरको निमित्त ⁕प्रमुख जिल्ला अधिकारीबाट आफनो अड्डाका कम्तिमा मुखियासम्मका दर्जाका कर्मचारीहरु मध्येबाट खटिएका १।१ जना साक्षी लिई मार्ग १ गतेदेखि खडा बाली छँदै जर्ता जाँचको काम शुरु गर्नुपर्छ ।

⁕ अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
⁕ अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
⁕ अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
⁕ अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
⁕ अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।

(२) त्यसरी खटिएका प्रत्येक डोरले समान सुखा जर्ता परेका प्रत्येक गाउँ मौजाको जग्गा मध्ये जुन चाँही जाँच गरेमा नेपाल सरकार र जनतालाई समेत मर्का नपर्ने हुन्छ गाउँ मौजाको जिमिदार, पटुवारी, *गाउँ विकास समितिको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सदस्यलाई समेत राखी एक कट्ठा जमीन नापी त्यसको उब्जनी कटाई चुटाई दौनी गरी आएको आयस्ता सुक्दा जाने जर्ति कटाई कति ठहर हुन आउँछ मजायस गरी दफा ४ अनुसारको रिकर्डबाट कति उब्जनी हुनु पर्नेमा कति भै कति जर्ता कायम गर्नु पर्ने देखिएको छ त्यस्तो मुचुल्का तयार गर्नुपर्छ । एक समान जर्ता परेको नभई फरक फरक किसिमबाट जर्ता परेको जग्गाको जर्ता जाँच गर्दा पनि सोही बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्छ ।

(३) डोरहरुको मुचुल्का दाखिल भएपछि त्यसको फाँटवारी तयार गरी स्थानीय माल अड्डाका हाकिमले माघ मसान्तभित्र नेपाल सरकारको मालपोत विभागमा जाहेर गर्नुपर्छ ।

(४) माल अड्डाको जाहेरी दाखिल भएपछि नेपाल सरकारको मालपोत विभागले दफा ३ बमोजिम आएका प्रतिवेदनलाई समेत ध्यानमा राखी जर्ता मिन्हा दिनु पर्ने वा नपर्ने विचार गरी मनासिव देखेको निकासा सम्बन्धित माल अड्डाहरु र *प्रमुख जिल्ला अधिकारीहरुलाई दिनुपर्छ ।

९. **मिन्हाको प्रतिवेदन गर्ने** : दफा ८ बमोजिम मिन्हा दिने निकासा नेपाल सरकारको मालपोत विभागबाट भएर आएपछि माल अड्डाका हाकिमले आफू कहाँ परेको प्रतिवेदनहरुमा आफनो राय लेखी *प्रमुख जिल्ला अधिकारी कहाँ पठाउनु पर्छ र *प्रमुख जिल्ला अधिकारीले आफू कहाँ त्यसरी आएका प्रतिवेदनहरुमा सम्बन्धित माल अड्डाको राय समेतको विचार गरी मिन्हा दिन सक्नेछ र मिन्हा दिन अडबड परेकोमा आफनु राय सहित नेपाल सरकारको मालपोत विभागमा पठाउनु पर्छ ।

१०. **नियम बनाउने अधिकार** : यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न नेपाल सरकारले नियमहरु बनाउन सक्नेछ ।

---

* अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
* अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
* अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।
* अर्थ सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०४७ द्वारा संशोधित ।

११. ❋................................

❋ नेपाल ऐनहरु सशोधन गर्ने, खारेज गर्ने र पुनः व्यवस्थित गरी चालू राख्ने ऐन, २०१९ द्वारा झिकिएको ।